

***SOME CONSIDERATIONS REGARDING THE ARRANGEMENT OF HOUSE
ARREST MEASURE IN THE LIGHT OF LAW NO. 135/2010 ON THE CRIMINAL
PROCEDURE CODE***

Gina Negruț

Assist., PhD, "Al. Ioan Cuza" Police Academy, Bucharest

Abstract: In order to ensure the proper conduct of criminal proceedings may be ordered by judicial organs certain preventive measures. These are measures of criminal procedural coercive nature consisting of deprivation of liberty or restriction of the freedom of movement of the suspect or defendant, their arrangement affecting one of the fundamental human rights, namely the right to freedom.

Keywords: offense, the right to liberty, preventive measures, house arrest, remand

1. Considerații generale privind dispunerea măsurilor preventive

În scopul garantării libertății persoanei au fost instituite dispoziții în materia protecției dreptului la libertate și siguranță individuală, consacrate în Constituție în cuprinsul art. 23. Pe de altă parte, în situațiile în care este necesar ca pentru desfășurarea procesului penal să fie dispuse anumite măsuri preventive, acestea trebuie să fie luate cu respectarea dispozițiilor Codului de procedură penală pentru asigurarea tuturor garanțiilor procesuale în materia respectării drepturilor și libertăților individuale.

Potrivit art. 202 alin. 1 C. proc. pen., măsurile preventive pot fi dispuse doar în scopul asigurării bunei desfășurări a procesului penal, al împiedicării sustragerii suspectului ori a inculpatului de la urmărirea penală sau de la judecată ori al prevenirii săvârșirii unei alte infracțiuni¹.

¹ A. L. Lorincz, Drept procesual penal, conform noului Cod de procedură penală, vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2015, p. 245-246

Dacă în cuprinsul Legii nr. 29/1968 privind Codul de procedură penală², cu modificări și completări, măsurile preventive care puteau fi dispuse conform prevederilor art. 136 erau: reținerea, obligarea de a nu părăsi localitatea, obligarea de a nu părăsi țara și arestarea preventivă, în Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală³, ca urmare a necesității armonizării legislației penale și procesual penale, legiuitorul a extins sfera măsurilor preventive care se pot dispune față de suspect sau față de inculpat pe parcursul procesului penal.

Astfel, potrivit dispozițiilor art. 202 alin. 4 C. proc. pen. măsurile preventive care se pot dispune față de suspect sau inculpat sunt în număr de cinci, trei dintre acestea fiind privative de libertate (reținerea, arestul la domiciliu și arestarea preventivă), iar celelalte două sunt restrictive de drepturi (controlul judiciar și controlul judiciar pe cauțiune)⁴. Dintre acestea însă, doar măsura reținerii poate fi dispusă față de suspect, în timp ce celelalte pot fi dispuse doar față de inculpat.

2. Dispunerea măsurii arestului la domiciliu

Măsura arestului la domiciliu reprezintă o măsură preventivă *privativă de libertate*, care constă în obligația impusă inculpatului, pe o perioadă determinată, de a nu părăsi imobilul în care locuiește fără permisiunea organului judiciar care a dispus măsura sau în fața căruia se află cauza și de a se supune unor restricții stabilite de acesta, fiind plasată, ca gravitate, între controlul judiciar (simplu sau pe cauțiune) și arestarea preventivă.

Această măsură preventivă are caracter de noutate, fiind introdusă prin dispozițiile Codului de procedură penală putând fi dispusă ca o alternativă la măsura arestării preventive⁵.

² Legea nr. 29/1968 privind Codul de procedură penală, publicată în B.Of. nr. 145-146 din 12 noiembrie 1968, republicat în M.Of. nr. 78 din 30 aprilie 1997

³ Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, publicată în M.Of. nr. 486 din 15 iulie 2010, modificată și completată cu dispozițiile Legii nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale, publicată în M.Of. nr. 515 din 14 august 2013

⁴ I. Neagu, M. Damaschin, *Tratat de procedură penală. Partea generală. În lumina Noului Cod de procedură penală*, Ediția a II-a, Editura Universul Juridic, București, 2015, p. 419

⁵ Noua reglementare a fost introdusă de legiuitorul român, fiind de inspirație italiană, măsura prevăzută în dispozițiile art. 284 C. proc. pen. italian constând în obligarea inculpatului de a nu se îndepărta de propria locuință, de o altă locuință privată sau de o instituție publică de îngrijire sau de asistență. Document disponibil online în www.normattiva.it, citat de I. Neagu, M. Damaschin, op. cit., p. 636

Competența de a dispune asupra acestei măsuri preventive revine, în cursul urmăririi penale, judecătorului de drepturi și libertăți, în faza de cameră preliminară, judecătorului de cameră preliminară, iar în faza de judecată, completului investit cu soluționarea cauzei, arestul la domiciliu putând fi dispus în toate fazele procesului penal față de inculpat (nu și față de suspect), doar de către judecător (nu și de către organele de urmărire penală)⁶.

2.1. Condiții privind dispunerea măsurii arestului la domiciliu

Potrivit art. 221 alin. 1 C. proc. pen., măsura arestului la domiciliu constă în obligația impusă inculpatului, pe o perioadă determinată, de a nu părăsi imobilul unde locuiește, fără permisiunea organului judiciar care a dispus măsura sau în fața căruia se află cauza și de a se supune unor restricții stabilite de acesta.

Pentru dispunerea măsurii arestului la domiciliu trebuie îndeplinite condițiile prevăzute la art. 223 C. proc. pen., luarea acestei măsuri fiind necesară pentru realizarea scopurilor prevăzute la art. 202 alin. 1 C. proc. pen., astfel:

- să existe probe sau indicii temeinice din care să rezulte suspiciunea rezonabilă că o persoană a săvârșit o infracțiune;
- măsura arestului la domiciliu să fie necesară în scopul asigurării bunei desfășurări a procesului penal, al împiedicării sustragerii inculpatului de la urmărirea penală sau de la judecată ori al prevenirii săvârșirii unei noi infracțiuni.
- măsura arestului la domiciliu trebuie să fie proporțională cu gravitatea acuzației aduse persoanei față de care este luată și necesară pentru realizarea scopului urmărit prin dispunerea acesteia;
- să nu existe o cauză care împiedică punerea în mișcare sau exercitarea acțiunii penale.
- să nu existe suspiciunea rezonabilă că inculpatul a săvârșit o infracțiune asupra unui membru de familie;

⁶ N. Volonciu și colaboratorii, Noul Cod de procedură penală comentat, Editura Hamangiu, București, 2014, p. 481

- inculpatul să nu fi fost anterior condamnat definitiv pentru infracțiunea de evadare;
- inculpatul trebuie audiat, în prezența avocatului ales sau desemnat din oficiu;
- să se constate îndeplinirea condițiilor prevăzute la art. 223 C. proc. pen. privind dispunerea măsurii arestului preventiv.

Conform dispozițiilor art. 223 alin. 1 și 2 C. proc. pen., cazurile în care se poate dispune măsura arestului la domiciliu sunt următoarele:

- inculpatul a fugit ori s-a ascuns, în scopul de a se sustrage de la urmărirea penală sau de la judecată, ori a făcut pregătiri de orice natură pentru astfel de acte;

- inculpatul încearcă să influențeze un alt participant la comiterea infracțiunii, un martor ori un expert sau să distrugă, să altereze, să ascundă ori să sustragă mijloace materiale de probă sau să determine o altă persoană să aibă un astfel de comportament;

- inculpatul exercită presiuni asupra persoanei vătămate sau încearcă să realizeze o înțelegere frauduloasă cu aceasta;

- există suspiciunea rezonabilă că, după punerea în mișcare a acțiunii penale împotriva sa, inculpatul a săvârșit cu intenție o nouă infracțiune sau pregătește săvârșirea unei noi infracțiuni;

- inculpatul a săvârșit o infracțiune intenționată contra vieții, o infracțiune prin care s-a cauzat vătămarea corporală sau moartea unei persoane, o infracțiune contra securității naționale prevăzută de Codul penal și alte legi speciale, o infracțiune de trafic de stupefiante, trafic de arme, trafic de persoane, acte de terorism, spălare a banilor, falsificare de monede ori alte valori, șantaj, viol, lipsire de libertate, evaziune fiscală, ultraj, ultraj judiciar, o infracțiune de corupție, o infracțiune săvârșită prin mijloace de comunicare electronică sau o altă infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani ori mai mare și, pe baza evaluării gravității faptei, a modului și a circumstanțelor de comitere a acesteia, a anturajului și a mediului din care inculpatul provine, a antecedentelor penale și a altor împrejurări privitoare la persoana acestuia, se constată că privarea sa de libertate este necesară pentru înlăturarea unei stări de pericol pentru ordinea publică.

2.3. Procedura dispunerii măsurii arestului la domiciliu

Potrivit dispozițiilor Codului de procedură penală, măsura preventivă a arestului la domiciliu se dispune de către judecătorul de drepturi și libertăți, în faza de urmărire penală, în camera preliminară de către judecătorul de cameră preliminară, cât și de instanța de judecată în cursul judecății.

Luarea măsurii arestului la domiciliu în faza de urmărire penală

În faza de urmărire penală, competența de a dispune luarea măsurii arestului la domiciliu revine în mod exclusiv judecătorului de drepturi și libertăți.

Pe de altă parte, dispozițiile art. 219 alin. 1 C. proc. pen. reglementează și o competență teritorială alternativă de dispunere a acestei măsuri preventive care revine judecătorului de drepturi și libertăți:

- de la instanța căreia i-ar reveni competența să judece cauza în primă instanță;
- de la instanța egală în grad acesteia în a cărei circumscripție se află locul unde s-a constatat săvârșirea infracțiunii;
- de la instanța egală în grad acesteia în a cărei circumscripție se află sediul parchetului din care face parte procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală.

Sesizarea judecătorului de drepturi și libertăți pentru luarea măsurii arestului la domiciliu se face de către procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală, atunci când apreciază că sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 218 C. proc. pen. Acesta înaintează judecătorului de drepturi și libertăți propunerea motivată împreună cu dosarul cauzei.

Judecătorul de drepturi și libertăți fixează termenul de soluționare a propunerii în camera de consiliu în termen de 24 de ore de la înregistrarea propunerii și dispune citarea inculpatului. Neprezentarea inculpatului nu împiedică judecătorul de drepturi și libertăți să soluționeze propunerea înaintată de procuror.

În cazul în care inculpatul se prezintă, judecătorul de drepturi și libertăți îl audiază pe acesta, asistența juridică a inculpatului și participarea procurorului fiind obligatorii.

Soluționarea propunerii de a se lua a măsurii arestului la domiciliu față de inculpat se va face de către judecătorul de drepturi și libertăți, care, fie va admite, fie va respinge propunerea procurorului prin încheiere motivată.

În cazul în care judecătorul de drepturi și libertăți respinge propunerea de arestare preventivă a inculpatului poate dispune, prin aceeași încheiere, luarea uneia dintre măsurile preventive prevăzute la art. 202 alin. 4 lit. b și c C. proc. pen., adică măsura controlului judiciar sau a controlului judiciar pe cauțiune, dacă sunt întrunite condițiile prevăzute de lege.

Persoanei față de care s-a dispus măsura arestului la domiciliu i se comunică, sub semnătură, în scris:

- drepturile prevăzute la art. 83 C. proc. pen.;
- dreptul prevăzut la art. 210 alin. 1 și 2 C. proc. pen.;
- dreptul de acces la asistență medicală de urgență;
- dreptul de a contesta măsura;
- dreptul de a solicita revocarea sau înlocuirea acestei măsuri cu o altă măsură preventivă, iar în cazul în care persoana nu poate ori refuză să semneze, se va încheia un proces-verbal.

Dosarul cauzei se restituie organului de urmărire penală, în termen de 24 de ore de la expirarea termenului de formulare a contestației.

Luarea măsurii arestului la domiciliu în faza de cameră preliminară

Competența de a dispune măsura arestului la domiciliu în camera preliminară aparține judecătorului de cameră preliminară în fața căreia se află cauza, la cererea motivată a procurorului sau din oficiu.

Potrivit dispozițiilor art. 330 C. proc. pen. în cazul în care procurorul dispune trimiterea în judecată a inculpatului, rechizitoriul poate să cuprindă și propunerea de luare a măsurii arestului la domiciliu. Totodată, procurorul poate solicita dispunerea măsurii arestului la domiciliu și prin cerere separată, după declanșarea procedurii de cameră preliminară.

De asemenea, judecătorul de cameră preliminară se poate sesiza și din oficiu cu privire la luarea măsurii arestului la domiciliu.

Astfel, odată sesizat cu propunerea de luare a măsurii arestului la domiciliu, judecătorul de cameră preliminară va dispune citarea inculpatului, iar în cazul în care acesta se va prezenta, va fi audiat în mod obligatoriu. Neprezentarea inculpatului nu împiedică judecătorul de drepturi și libertăți să soluționeze propunerea înaintată de procuror. Asistența juridică a inculpatului și participarea procurorului sunt obligatorii. Judecătorul de drepturi și libertăți admite sau respinge propunerea procurorului prin încheiere motivată. În cazul în care judecătorul de drepturi și libertăți respinge propunerea de arestare preventivă a inculpatului poate dispune, prin aceeași încheiere, luarea uneia dintre măsurile preventive prevăzute la art. 202 alin. 4 lit. b și c C. proc. pen., adică controlul judiciar sau controlul judiciar pe cauțiune, dacă sunt întrunite condițiile prevăzute de lege.

Luarea măsurii arestului la domiciliu în faza de judecată

Dispunerea măsurii arestului la domiciliu în faza de judecată este de competența completului de judecată de la instanța care judecă cauza în primă instanță sau instanței care judecă cauza în calea de atac a apelului.

În mod similar dispunerii măsurii arestului preventiv de către judecătorul de cameră preliminară, și în faza de judecată instanța de judecată poate dispune prin încheiere, arestul la domiciliu al inculpatului, la cererea motivată a procurorului sau din oficiu. Instanța de judecată va dispune citarea inculpatului, audierea acestuia fiind obligatorie. De asemenea, asistența juridică a inculpatului precum și participarea procurorului sunt obligatorii. Neprezentarea inculpatului nu împiedică judecătorul de drepturi și libertăți să soluționeze propunerea înaintată de procuror. Judecătorul de drepturi și libertăți admite sau respinge propunerea procurorului prin încheiere motivată. Judecătorul de drepturi și libertăți care respinge propunerea de arestare

preventivă a inculpatului poate dispune, prin aceeași încheiere, luarea măsurii preventive a controlului judiciar sau amăsorii controlului judiciar pe cauțiune, dacă sunt întrunite condițiile prevăzute de lege.

În faza de judecată, la fel ca și în camera preliminară, măsura preventivă nu se prelungește, ci se verifică, din oficiu, periodic, la intervale ce nu trebuie să depășească 60 de zile.

Durata măsurii arestului la domiciliu

Măsura preventivă a arestului la domiciliu, potrivit dispozițiilor art. 222 alin. 1 C. proc. pen. se poate dispune, *în cursul urmăririi penale*, pe o perioadă ce *nu poate depăși 30 de zile*.

Asupra neconstituționalității dispozițiilor art. 222 C. proc. pen. s-a pronunțat Curtea Constituțională prin Decizia nr. 361 din 7 mai 2015⁷, luând în considerare nereglementarea termenelor pentru care poate fi dispusă măsura și nereglementarea duratei maxime a arestului la domiciliu în procedura de cameră preliminară și de judecată în primă instanță.

Astfel, prin dispozițiile art. I pct. 3 din O.U.G. nr. 24/2015 pentru modificarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală a fost introdus în cuprinsul art. 222 C. proc. pen., alin. 12, care statuează că durata măsurii preventive a arestului la domiciliu în procedura de cameră preliminară și în cursul judecății este de cel mult 30 de zile. Prin raportare la dispozițiile art. 239 C. proc. pen. legiuitorul a dispus că durata maximă a măsurii arestului la domiciliu a inculpatului în cursul judecății în primă instanță, nu poate depăși un termen rezonabil și nu poate fi mai mare de jumătatea maximului special prevăzut de lege pentru infracțiunea care face obiectul sesizării instanței de judecată. În toate cazurile însă, durata arestării preventive în primă instanță nu poate depăși 5 ani. Aceste termene se calculează de la data sesizării instanței de judecată, în cazul când inculpatul se află în stare de arest la domiciliu, sau de la data punerii în executare a măsurii după sesizarea instanței de judecată, când față de acesta s-a dispus măsura arestului la domiciliu în procedura de cameră preliminară, în cursul judecății sau în lipsă.

⁷ Publicată în M. Of. nr. 419 din 12 iunie 2015

Durata arestului la domiciliu poate fi prelungită în cursul urmăririi penale, dacă se mențin temeiurile (de fapt și de drept) care au determinat luarea măsurii, precum și dacă au apărut temeiuri noi care să justifice necesitatea prelungirii măsurii arestului la domiciliu.

2.4. Conținutul măsurii arestului la domiciliu

Alături de interdicția de a părăsi imobilul, inculpatul *trebuie să respecte* pe durata executării măsurii arestului la domiciliu următoarele obligații:

- să se prezinte în fața organului de urmărire penală, a judecătorului de drepturi și libertăți, a judecătorului de cameră preliminară sau a instanței de judecată ori de câte ori este chemat;

- să nu comunice cu persoana vătămată sau membrii de familie ai acesteia, cu alți participanți la comiterea infracțiunii, cu martorii ori experții, precum și cu orice alte persoane care nu locuiesc în mod obișnuit împreună cu el sau nu se află în îngrijirea sa.

De asemenea, pe parcursul executării măsurii arestului la domiciliu, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată *pot dispune* ca inculpatul să poarte permanent un sistem electronic de supraveghere.

Prin încheierea pronunțată, organul judiciar care a dispus măsura arestului la domiciliu este dator să menționeze și instituția, organul sau autoritatea desemnate cu supravegherea îndeplinirii de către inculpat a obligațiilor stabilite în cadrul arestului la domiciliu.

Pe durata măsurii, inculpatul poate părăsi imobilul în vederea prezentării în fața organelor judiciare, la chemarea acestora. La cererea scrisă și motivată a inculpatului, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată, prin încheiere, îi poate permite acestuia părăsirea imobilului pentru prezentarea la locul de muncă, la cursuri de învățământ sau de pregătire profesională ori la alte activități similare sau pentru procurarea mijloacelor esențiale de existență, precum și în alte situații temeinic justificate, pentru o perioadă

determinată de timp, dacă acest lucru este necesar pentru realizarea unor drepturi ori interese legitime ale inculpatului.

Pentru cazuri urgente și motive întemeiate, inculpatul poate părăsi imobilul fără permisiunea judecătorului de drepturi și libertăți, a judecătorului de cameră preliminară sau a instanței de judecată, informând imediat despre aceasta instituția, organul sau autoritatea desemnate cu supravegherea sa și organul judiciar care a luat măsura arestului la domiciliu ori în fața căruia se află cauza.

În cazul în care inculpatul încalcă cu rea-credință măsura arestului la domiciliu sau obligațiile care îi revin ori există suspiciunea rezonabilă că a săvârșit cu intenție o nouă infracțiune pentru care s-a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale împotriva sa, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară ori instanța de judecată, la cererea motivată a procurorului sau din oficiu, poate dispune înlocuirea arestului la domiciliu cu măsura arestării preventive.

3. Concluzii

Arestul la domiciliu, măsură preventivă care și-a atras unele critici în ceea ce privește modalitatea de supraveghere a inculpatului la domiciliul acestuia, cât și ridicarea excepției de neconstituționalitate privind durata termenelor pentru care poate fi dispusă măsura și nereglementarea duratei maxime a arestului la domiciliu în procedura de cameră preliminară și de judecată în primă instanță, fapt care a atras modificarea dispozițiilor art. 222 C. proc. pen. prin dispozițiile O.U.G. nr. 24/2015, se înscrie ca o instituție nou introdusă în peisajul măsurilor preventive din cuprinsul Codului de procedură penală, fiind dispusă în prezent de către organele judiciare ori de câte ori sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege în scopul bunei desfășurări a procesului penal în cauzele deduse judecătii.

BIBLIOGRAPHY:

1. L. Lorincz, Drept procesual penal, conform noului Cod de procedură penală, vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2015

2. Neagu, M. Damaschin, *Tratat de procedură penală. Partea generală. În lumina Noului Cod de procedură penală*, Ediția a II-a, Editura Universul Juridic, București, 2015
3. N. Volonciu, A. S. Uzlău, R. Moroșanu, V. Văduva, D. Atasiei, C. Ghigheci, C. Voicu, G. Tudor, T. V. Gheorghe, C. M. Chiriță, *Noul Cod de procedură penală comentat*, Editura Hamangiu, București, 2014